

נראדה אור

פרשת תצוה תשפ"ב
גליון קה שנה ג
באר רבדי"ק מלעכוויטש קוידעני

{ זכרות קודש }

בכה התשובה נעשה כבריה חדשה

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פיתוחי חותם קודש לה' וגו', והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנות קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה' (כה, לו, לח).
ברש"א את עוון הקדשים, לרצות על הדם ועל החלב שקרבו בטומאה.

ברשב"ם כתב לפי פשוטו לא דיבר הכתוב בטומאת קדשים אלא כך פירושו כל קרבנות שיביאו ישראל או עולה או חטאת או אשם לכפר עליהם, שיייע הציץ עם הקרבן להזכיר לפני הקב"ה שיהיה לרצון ולזכרון וכו'.
איתא בזה"ק (בראשית כג) בשעה שבקש הקב"ה לברוא האדם אמרו המלאכים שאין כדאי לברוא דעתיד למחטי קמך, אמר להם הקב"ה שכבר ברא כח התשובה שיוכל על ידה לשוב מחטאיו. עוד אמרו חז"ל (שבת פח) שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, ואיתא בספ"ק שכן הוא בכל אדם בפרט שאם אין מקבל על עצמו עול תורה הרי עולמו הפרטי חוזר לתוהו ובוהו. ובזה"ק (נשא קכו) איתא 'כמה אית ליה לבר נש לאסתכלא ולמנדע בפולחנא דמאריה דהא בכל יומא ויומא כרוזא קארי ואמר וכו' שובו בנים שובבים וכו' ולית מאן דירכין אודניה, אורייתא קא מכרזא קמיייה ולית מאן דינגח'.

תכלית הבריה להיות האדם מקום להשראת השכינה ביאור הענין כי הנה תכלית בריאת העולם שאף שיש להקב"ה ריבי רבבות מלאכים שכל מציאותם רוחנית ועושים באימה ובריאה רצון קונם, היה רצונו יתברך שיתגלה כבוד מלכותו דוקא על ידי אדם חומרי שנברא כאן בעולם השפל, שאדם זה נברא בכל אבריו בדוגמא דלמעלה ונקרא אדם מלשון אדמה לעליון, שעל ידי קבלת עול תורה ביגיעת לימוד התורה וקיום מצוותיה נעשה בקרבו מקום להשראת השכינה ובוה נתמלא תכלית הבריה.

אמנם אם ח"ו נכשל בחטא ומרחיק עצמו מהשם יתברך נעשה בזה היפך תכלית הבריה ועי"ז נתבטל ח"ו רצונו יתברך בבריאתו וחוזר האדם לבחי' תוהו ובוהו כאשר היה קודם שנברא העולם, וזהו אשר אמרו המלאכים להשם יתברך שאין כדאי לברוא האדם דעתיד למחטי קמך ובחטאיו

יקלקל תכלית הבריה וישיב עצמו לבחי' תוהו ובוהו ח"ו, אמר להם הקב"ה שכבר ברא כח התשובה כי בתשובה יש כח לעורר רצון חדש מאיתו יתברך לחפוף באדם ובעבודתו, ואף אם החריב עולמו ובא לבחי' תוהו ובוהו נעשה ע"י התשובה כבריה חדשה.

תשובה מועלת על כל הפגמים

עתה עומדים אנו בעת נעילת שער בסיום שמונה שבועות ימי השובבי"ם המיועדים לתשובה ותיקון, והנה אף שבזה"ק (נח סו) משמע שיש חטאים ופגמים שכמעט אין מועיל עליהם תשובה כי אם בתיבתא סגיא, מכל מקום מתשובת הקב"ה לטענת המלאכים עתיד הוא למחטי קמך שכבר ברא בעולם כח התשובה, מוכח שודאי מועלת תשובה לכל חטא, שהרי אם אין תשובה מועלת אף על פגמים קשים ל"ע תשוב טענת המלאכים דעתיד למחטי קמך ואין כדאי לברוא האדם, ועל כרחך שבכל מצב שהוא יכול היהודי לשוב אל ה' ולחדש בריאת עולמו על ידי שיעורר שוב רצון העליון לחפוף בו כבתחילת הבריה.

שלש דרגות בעבודת התשובה

עוד איתא בזה"ק (רע"ג נשא קנג) שיש שלש דרגות בתשובה, האחד שפוסק מלחטוא אבל אינו משנה מהותו, השני שמתבונן בעונש אשר יבוא על החוטא בכלות ימיו ומתוך זה שב אל ה' ומטיב דרכיו מכאן ואילך, ובתשובה זו משפיעים בו מלעילא כח וגבורה להיטיב דרכו אמנם עדיין הוא בחי' תשובה תתאה.

אכן התשובה המשובחת היא בחי' תשובה עילאה בעת שמתבונן שכל תכלית בריאתו וכל אשר מחיהו הבוי"ת בכל רגע הוא בכדי שיעשה אבריו משכן לשמו יתברך, ועי"ז יוכל לקבל שפע הטוב והחסד מהשם יתברך כאשר היה רצונו מתחלת הבריה, וברוב סכלותו תחת שיעשה רצון קונו וישמח ה' במעשיו פוגם באבריו וגורם ח"ו צער למעלה. ומתוך התבוננותו מתחרט בכל לבו על אשר פגם וחסא עד עתה, וכל חפצו להביא במעשיו אך נחת רוח ושמחה להשם יתברך ומחליט בדעתו להיטיב דרכיו ולתקן מעשיו מכאן ולהבא. תשובה זו היא המעולה ביותר שעל ידה נתעורר נחת רוח למעלה ונתחדש הרצון העליון לחפוף בבריאתו כבעת

המשך בעמוד הבא <<<

{ שניני אור }

מטבע האדם שבדבר חדש מרגיש הוא טעם וחיות כפי שמציינת התורה שעל קיום המצוות להיעשות באופן שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים, כך גם בסיומו של דבר מורגשת התלהבות מיוחדת, כל מצוה ודבר שבקדושה הנעשים מספר פעמים הרי שבפעם האחרונה נעשים הם ביתר חיות – בזאת הרי מסיימים.

כבר דנו בני החבורה במהות התלהבות זו שבסיום הדבר – האם אכן ערך כלשהו יש בה, וכי מאי שנא פעם אחרונה מפעם שלישית וחמישית, אך מה שבטוח שבזמן מוקדש ודאי מתגברת הקדושה בעת סיום הזמן, אז נשלמת הקדושה ונחקקת בנפשות ישראל, כך בשבת בעת המנחה בו מתעצמת ביותר קדושת השבת וכך במועדים בהם מציינים במיוחד את זמן נעילת ההג.

שבת זו נועלת את שמונה שבועות ימי שובבי"ם ת"ת, בשנת תש"ס – שנה מעוברת שהה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשבת פר' משפטים בעיר אשדוד ובשיחת קדשו ברעוא דרעוין אמר כי בשנה פשוטה קיים כח מיוחד בשבת זו בה מסתיימים ימי השובבי"ם והרי משמא מיהב יחיבי משקל לא שקלי, א"כ גם בשנה מעוברת בה יש עוד שבועיים לסיום הימים קיים אותו כח בשבת זו.

ואם בשבת פר' משפטים כך, בשבת זו – פר' תצוה בה ממש מסתיימים ימי התשובה כ"ש וק"ו שקיים כח מיוחד של תשובה והתקרבות להש"ת, וביותר בזמן רד"ר בעת נעילת שער של תקופה זו – כפי שמציין אדמו"ר שליט"א בכל שנה.

אמנם עבודת התשובה אינה משימה פשוטה כל כך, אך נקודה אחת ודאי נגישה לכל אחד, כפי שפירש כ"ק אדמו"ר שליט"א בליל שבת פר' משפטים ס.ז. דברי הכתוב ואם אמור יאמר העבד אהבתי את אדוני... לא אצא חפשי, ורצע אדוני את אזנו במרצע, פירש"י און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע.

בשני נקודות מתקשים המפרשים, ראשית אם הרציעה היא עונש על עבירת לא תגנוב מדוע עושים זאת רק כאשר חפץ הוא להשאר בבית אדונו לאחר ששנים ולא מיד לאחר הגניבה, ועוד מהו שכתב רש"י ששמעה על הר סיני לא תגנוב, הרי מצות לא תגנוב שנאמרה בעשרת הדברות עוסקת בגניבת נפשות ואילו על גניבת ממון נאמר (בפר' קדושים) לא תגנובו.

אלא שקושיא אחת מתורצת בחברתה, הבוי"ת נותן באיש יהודי נשמה טהורה בכדי שיתקדש על ידה ויתקרב ליצורו, לפי זאת כל כשלון של האדם נידון לכאורה כגניבת נפשות – גניבת הנפש האלוקית, אמנם כיון שסוף סוף קרוץ מחומר הוא הרי שאם מתחזק הוא לאחר הכשלון וחפץ לשוב אינו נחשב כגנב, ההשלמה עם המצב מגדירה אותו כגנב נפשות.

אותו גנב הנמכר לעבד אינו נרצע על גניבת ממון – עדיין פתוחה עבורו דרך התשובה, רק כאשר משלים הוא עם המצב וחפץ להשאר במצבו השפל עם אשתו ובניו הכנעניים, נרצע הוא על עבירת לא תגנוב – גניבת נפשו מהקדושה.

תשובה שלמה אכן עבודה גדולה היא, אך להחליט לא להשלים עם המצב, ודאי יכול כל אחד מאיתנו – שבת א ודאי...

על ידי שברון לב לפני השם יתברך זוכה להארת נשמתו

כתית למאור (כו, כ).

כתית – האדם צריך לכתת לבבו לפני הש"ת בחשבון הנפש וברוממות הבורא ית' ושפלות עצמו, כל חד לפי מדרגתו ושיעור האמונה הרשום בלבו. וע"ז זה למאור לעלות נר תמיד, ממילא תשרה עליו רוח דקדושה להאיר נר"ג שלו באור האמת.

מרן הס"ק מלעכוויטש זי"ע

בגדי קודש לכבוד ולתפארת

כפרת בגדי הכהונה

ועשה להם מכנסים בד לכסות בשר ערוה (כח, מב).

אמרו רז"ל (זבחים פח): מכנסים מכפר על גלוי עריות, שנאמר ועשה וגו'. ידוע דעל ידי רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה נעשה לבוש אורה להנשמה לרמ"ח אברים ושס"ה גידים שבה להתלבש בגן עדן, וכשעושה עבירה נקרע הלבוש הנ"ל. וזהו שאמר הכתוב (בראשית ג, 7) וידעו כי ערומים הם, כידוע. וזה מכנסים מכפר על גלוי עריות, כלומר על מה שנתגלה ונעשה בחינת ערוה ונסתלק הקדושה השורה ונעשה ערוה גלוי. על כן אמר ועשה להם מכנסים בד לכסות בשר ערוה, מה שהיה מתחילה בשר ערוה בחינת גלוי, על ידי המכנסים נתקן ונכסה הגלוי ונעשה כמו כסוי דק.

אבנט מכפר על הרהור הלב (זבחים סו), כי אבנט חוצץ בין חצי גוף העליון לחצי גוף התחתון, רומז כי צריך לסלק מחשבתו וחכמתו מהתאוות והחומר של חצי גוף התחתון.

דברי שלום

חשב האפוד מכפר על מחשבת ע"ז שהיא כמעשה ממש רח"ל

וחשב אפודתו אשר עליו ממנו הוא כמעשהו וגו' (לט, ה).

נראה לומר ע"פ מה דאמרו בגמ' (קדושין מ): דבעבודה זרה מצרף הקב"ה מחשבה למעשה, והטעם בזה דבע"ז גם המחשבה בעצמה היא חטא גדול רח"ל. והנה אמרו חז"ל (זבחים פח): דאפוד מכפר על עוון ע"ז, וחשב, שהוא מלשון מחשבה נראה דמכפר על מחשבת ע"ז, וזהו ביאור הכתוב וחשב אפודתו אשר עליו ממנו הוא, היינו שהחשב צריך להיות אחד ממש עם האפוד, והטעם הוא כמעשהו, דאף האפוד מכפר על המעשה והחשב מכפר רק על המחשבה, מכל מקום כמעשהו, כלומר בע"ז המחשבה היא כמעשה ולכן צריך הוא להיות יחד עם האפוד.

מורן אדמו"ר מוהר"י ז"ע (פרשת פקודי)

הנצחון במלחמה בזכות האבות הכתובים על אבני החושן

בפרשת השבוע בענין החושן כתיב (כח, יז) ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אודם פטדה וברקת וגו', ואחר כך כתיב (פסוק כא) והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם וגו', והיינו שעל האבנים היו כתובים שמות השבטים, וכאשר הוצרכו לשאול באורים ותומים, כגון אם לצאת למלחמה ואם ינצחו ראה הכהן הגדול באותיות החושן תשובת הדבר (וימא ענ):

ומקשה הגמרא שהלא בכדי שיוכלו לשאול באורים ותומים היה צריך להיות באבני החושן את כל כ"ב האותיות, והא לא כתיב בהו צד"י, ומתוך רב שמואל בר יצחק שהיה כתוב גם אברהם יצחק יעקב, ושוב הקשו והא לא כתיב ט"ת, ומתוך רב אחא בר יעקב שאחר שמות השבטים היה כתוב שבטי ישורון.

החתם סופר בתורת משה מביא קושיא אלימתא בשם השב יעקב, אמאי מקשה הגמ' מאות צ' קודם לאות ט' שלא כסדר האותיות, ועוד מדוע לא הקשו מאות ח' אשר אינה בנמצא באותיות השבטים רק ביצחק, וכן היו יכולים להקשות מהאות ק' כפי שהקשו מהאות צ'. ומתוך השב יעקב שיש לדייק בלשון הכתוב והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל, כלומר שחרטו בתולעת השמיר שמות השבטים על האבנים, ולכאורה מדוע לא נאמר ושמות בני ישראל תהיינה על האבנים, ובמפרשים ביארו בכמה אופנים.

ומבאר השב יעקב שבתחילה סברה הגמ' פירוש הכתוב והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל, שתחת האבנים חרטו שמות השבטים ומעליהם חרטו שמות האבנים אודם פטדה

וכו', ולכך מתחילה מקשה הגמ' רק מאות צ' ולא מאות ח' ט' וק' כי בשמות האבנים יש אותיות אלו רק אות צ' אין בהם. ומתרצת הגמ' שפירוש הכתוב והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל אינו כפי שסברו בהו"א ששמות האבנים חרוטים מלמעלה, אלא והאבנים הוא כינוי לאבות הקדושים, כדאיתא בתיקוני זוהר (ע' הקדמה י). שלשה אבות אינן שלשה אבנים טובות, אבנים אותיות אב-בנים, וזהו והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל, ששמות האבות"ק שהם האבנים אשר מהם נבנה בית ישראל היו כתובים מעל שמות השבטים, ועתה שוב אין מקום להקשות מאות ח' ואת ק' שישנם בתיבת יצחק, רק מאות ט' שאינה בשמות האבות"ק, ודפח"ח.

יש להוסיף ולבאר דברים אלו, כי עיקר מה שהיו נשאלין באורים ותומים הוא האם לצאת למלחמה כמבואר בכתובים, אשר לכך זקוקים לזכויות רבות כדי לנצח, וסברה הגמ' בהו"א שגודל מצות בגדי כהונה וקדושתם, אשר יש בהם כח לכפר על בני ישראל, הוא אשר יגן על ישראל ויאיר לכהן הנשאל באורים ותומים לדעת תשובה ברורה, האם יצאו למלחמה ובאיזה דרך ילכו בה, וכיון שהזכות מעצם מצות בגדי כהונה, בהזכרת שמות האבנים יוכלו לקרוא תשובת האורים ותומים ועל ידה לנצח במלחמה.

אמנם אחר שהקשו והא ליכא צ', הסיקה הגמ' שאף כי ודאי העיקר הוא קדושת המצוה וקדושת התורה, אך בכדי לנצח במלחמה יש לעורר זכויות נוספות, לעורר זכות אברהם יצחק יעקב, וכדאיתא בחז"ל (במדב"ד פ"ט, ז) זכות יחסייהו עומדת להם במלחמה, וברש"י ע"ה"פ (דברים יד, ב) כי עם קדוש אתה לה' אלקיך וגו', קדושת עצמך מאבותיך, ובזכות האבות הק' יוכלו לצאת למלחמה ולנצח.

כ"ק מורן אדמו"ר שליט"א, שבע ברכות להרב יהודה פרנקל הי"ו, תצוה השע"ח

עבודת היהודי בזמני חשכות הנרמז באפוד

ועשו את האפוד זה תכלת וגו', שתי כתפות חוברות יהיה לו אל שני קצותיו וחובר, וחשב אפודתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה וגו' (כח, ו-ח).

בכתובים אח"כ מבואר שהיה האפוד מחובר לחושן בשני מקומות, מלמעלה בכתפות האפוד ומלמטה בחשב האפוד. הענין על דרך העבודה כי בגדי כהונה מורים על השפעת אורו יתברך לישראל, כדאיתא באור החיים הק' (כח, ב ד"ה או יאמר) בשם הוזה"ק (תיקונים הקדמה ג): ששמונה בגדי הכהונה רומזים לשם הוי"ה ולשם אדנ"י ושמות אלו מורים על השפעת אורו יתברך וקבלת עול מלכות שמים ע"י בני ישראל.

והנה בעבודת היהודי יש שני מיני זמנים, האחד בעת שמרגיש אורו יתברך ועוסק בעבודתו מתוך תענוג ותשוקה להידיבק בהשם יתברך, והוא בחי' פנים כביכול כאדם המראה פנים שוחקות לחבירו. אמנם יש זמנים שנסתר ממנו אור פני ה' והולך חשכים בעבודתו, והוא בחי' אחר שמקבל שפע חיים בלא לראות סבר פני המשפיע.

בהיות האדם בבחי' אחר נצרך להתאמצות וחיוזוק בעבודתו, ועיקר תפקידו בעת הזאת לבל ישים לבו להרגשת הלב אלא יהא דבוק בעבודתו כאשר דבוק בימי האור, ונמצא שייך לבחי' פנים גם בזמן זה כאשר מצד יגיעתו לא נשתנה מאומה, ומלבד עבודה זו אשר היא העיקר בזמני החשכות נוסף עוד עבודה שלא ישלים בדעתו עם העדר האור אלא יזכור ימי האורה וישתוקק לשוב ולהאיר מחו ולבו באור פני מלך חיים.

ענין זה נרמז בחושן ובאפוד, החושן שבו שם הוי"ה ב"ה ועומד בצד פני הכהן מורה על העבודה בבחי' פנים, והאפוד הנמצא מאחור מורה על העבודה בזמני חשכות והסתר בחי'

אחור, ולכך נקשר האפוד אל החושן בשני מקומות, האחד מלמטה מורה על יגיעת האדם בזמן ההסתר לקשר עצמו לבחי' פנים ע"י שאינו זו ומרפה מעבודתו אף בהיותו למטה, והשני מלמעלה מורה על השתוקקותו בזמן החשכות לעלות ולהתחבר לבחי' פנים להאיר לבו כבראשונה.

לכך החיבור למעלה היה בכתפות האפוד שאינם מעצם האפוד אלא מחוברים אליו כדכתיב אל שני קצותיו וחובר, כי אין ההשתוקקות עיקר העבודה בזמנים אלו. אבל החיבור למטה היה בחשב האפוד אשר הוא חלק ממנו ממש כדכתיב כמעשהו ממנו יהיה, כי עיקר העבודה בעת הזאת ההתקשרות ע"י היגיעה הנרמז בחיבור למטה.

וכן הוא עבודת היהודי בימות החול ובשב"ק, אשר בשב"ק הוא בחי' פנים ובימות החול נצטוה זכור את יום השבת לקדשו, מחמת שיכול לשכוח הארת השבת יש לו לקשר עצמו לקדושת השבת ביגיעה ועבודה ובהשתוקקות לנועם קדושת שבת. כ"ק מורן אדמו"ר שליט"א, ליל שבת תצוה השע"ז

המשך דברות קודש מעמוד הקודם

בריאת העולם, והשב באופן זה הוא בחי' בן י-ה אותיות בינ"ה (זוה"ק שם).

הציץ מסייע לחדש הרצון הקדום לבריאת האדם זהו ענין הציץ כדברי הרשב"ם שמייע בכפרת הקרבנות להיות לרצון לפני ה', כי בעת שפוגם ח"ו איש יהודי במעשיו נתבטל רצונו יתברך בבריאתו, וכאשר בא לשוב על עונו ומביא קרבן שיעלה לרצון לפני ה' תכלית הקרבן לעורר שוב הרצון למעלה, וע"ז היה מסייע הציץ אשר כתוב עליו קודש לה' ובקדושתו נתעורר לבו לשוב מעונו באופן נעלה לשמו יתברך, שתהא חרטתו על חטאו וקבלתו מכאן ואילך מתוך חפצו לגרום למעלה נחת רוח, וע"ז מעורר רצונו יתברך בו ובעבודתו.

זהו ביאור הכתוב והיה על מצח אהרן דאי' בספה"ק מצח הוא בחי' הרצון הקדום לבריאת העולם אשר זה נתעורר על ידי הציץ, ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנות קדשיהם נרמז בזה כמה בחי' ומדרגות בקדושה, שאף אם נכשל איש יהודי ח"ו בעוון הקדשים שפגם בעניני קדושתו בכל דרגה שהיא, מרצה עליו הציץ ע"י שנתעורר בתשובה אמיתית לחדש הרצון העליון כבראשית הבריאה.

ובתשואות חן (שמ"ב) איתא שלכך נקראת הבינה אמא, כי בינה היא תשובה כמאה"כ (ישעיהו ו, 1) ולבבו יבין ושב ורפא לו, וע"י התשובה נתבטלה טענת המלאכים ונולד העולם כנ"ל, ומזה נדע שהתשובה יש בה תמיד כח להוליד שאף אם נתקלקל תכלית הבריאה ע"י מעשי האדם ונתבטל הרצון העליון בבריאתו, ע"י תשובה ברצון אמיתי להביא במעשיו שמחה להשם יתברך אשר תשובה זו בחי' בינה בן י"ה כנ"ל, נתעורר הרצון העליון ונתחדש בריאת עולמו.

בעת המנחה בשבת מתעורר בחינת הרצון כאשר נפעל ענין זה ע"י הציץ כן בכל שבת בעת המנחה נתעורר בחינה זו, כנאמר בזמירות 'למנחה למצחא עדי יהון חלפין', שהוא בחי' מצח אהרן, כי בעת הזאת דביה רעוא דרעוא נתעורר רצונו יתברך בעבודת בני ישראל כבעת בריאת העולם, ואף אם קלקל היהודי תכלית בריאתו יכול לשוב אל ה' ולחדש עצמו כברייה חדשה, בפרט בעת רעוא דרעוא בסיום ימי השובבי"ם המיוחדים לתשובה נתעורר בחי' זו ביתר שאת.

יעזור השל"ת שנייחד בלבנו תמיד י-ה בו-ה, הקב"ה שומר עמו ישראל לעד ויצילנו מכל האויבים בגשמיות וברוחניות, ונזכה לתשובה שלמה, מאי דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא, ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

רעוא דרעוין תצוה השע"ז

הגאון המופלא רבי יוסף ראזין מדווינסק זצוק"ל המכונה הרוגטשובר

בעמח"ס 'צפנת פענח'

י"א אדר תרצ"ו

בן פורת יוסף

הראגוטשובר! בבחינת גדול מרבן שמו נתכנה הוא בכינוי חיבה זה על שם עיר הולדתו ראגוטשוב אשר בפלך מוהיליב, מח כביר זה הפציע לעולם בשנת תרי"ח לאביו רבי אפרים פישל ראזין זצ"ל מחסידי קאפוסט, כישרונותיו הנדירים יחד עם התמדתו המופלאה היו לשם דבר בכל הפלך כבר בשנותיו הצעירות ביותר, מיום עמדו על דעתו לא פסיק פומיה מגירסא כפשוטו ממש, כשהיה כבן שמונה ידע בע"פ את כל סדר נזיקין עד שטובי המלמדים אמרו נושא מלהחכימו בבחינת תלמיד המחכים את רבותיו.

אז לקחו אביו הגאון אל ביתו והחל ללמוד עמו בעצמו, כשאט אט פקע שמה כעילוי מופלא וגאון נדיר, בהגיעו לגיל מצוות נסע עמו אביו לעיר 'סלוצק' שם כהן באותם השנים כמרא דאתרא הגאון ר' יוסף דוב סלובייצ'יק - ה'בית הלוי' בכדי שילמד אצלו וירבה דעת מפי האי גאון ישראל, יחד עם הגר"ח מברייסק למד רבינו אצל ה'בית הלוי' משך שנה תמימה, אף ממעין תורתו של המהר"ל דיסקין שדר באותה עת בסלוצק שנה רבינו.

עם היות דרכו של מדור זה בסיפור חייהם של הצדיקים הראשונים ששגבו ונעלמו מעמנו, דומה כי דמות קמאית זו - למרות שנות חייו היו במאה האחרון, הרי שדרכו וגדולתו נעלמה מעמנו כמעט כאחד הראשונים. גאון אדיר בכל חלקי התורה - בנגלה כבנסתר כאחד, מוחו מבהיל ברעיוניו בסוגיות הש"ס והרמב"ם, עד שבעוצם דביקותו בתורת הרמב"ם היה מכונה 'מורי ורבי', את דמותו המלאה לא נוכל להקיף במסגרת דלה זו, דומה שלמרות רבבות המילים שנכתבו על הגאון האדיר, עדיין לא הצליחו להקיף אפילו מעט שבמעט מדמותו רבת האנפין.

במסגרת זו נשרטט קווים כלליים לחייו בבחינת עיקר תולדותיהם של צדיקים, את כל מעשה תוקפו וגבורתו בנגלה ובנסתר, בבלי ירושלמי, ספרא ספרי תוספתא ותורת כהנים, ברייתות מכילתות ומדרשים, ראשונים ואחרונים, כל מיני חכמות ותכונות הלא הם כתובים על ספרי דברי ימי רבינו הנאדרים בקודש שחברו סופרי המלך - מאן מלכי רבנן.

העולם ועוד בשבתו ספון בבית חמיו בווארשא כבר נשלחו אליו שאלות מכל העולם - פשוטו כמשמעו, מפולין רוסיה והונגריה, ממדינות מערב אירופה כאנגליה צרפת ואוסטריה, מארץ ישראל ואף מאמריקה הרחוקה שלחו אגרות אל העילוי הצעיר בכדי שיפשוט להם ספיקותיהם.

רבינו, למרות רצונו העז לשבת באהלה של תורה ללא שום מפריע וטרדה, טרח והשיב בכתב לכל שואליו, תשובותיו היו בקיצור מופלג מחמת קוצר זמנו ורצונו כי עז לשוב אל ספריו האהובים, את כל הספיקות היה פושט ע"פ מאמרי חז"ל והראשונים, כשהיה כותב לשואליו ע"י בבלי פלוני וירושלמי שם, תוס' על אתר וראשונים במסכת אחרת, והשואלים היו צריכים לייגע עצמם להבין עומק אמריו כי נעמו וכך למדו השואלים את תשובתם מתוך האגרת.

רבינו סבר כי עניית תשובות לשואלים זהו עיקר התורה, בתוך אחת מאיגרותיו במענה לאחד ששאלו האם אינו מטרידו בשאלותיו כתב 'ולא ימנע מלכתוב ולדרוש ממני, כי זה עיקר לימוד התורה, ואדרבא מאד נוחה דעתי מזה, ביטוי לכך ניתן לראות שרבינו היה מקפיד להשיב לכל איגרת של תורה שנשלחה אליו, אפילו אם הנכתב בה היה דברים שאין בהם טעם, עם זאת בכדי להגביר את חשקת התורה אצל השואל טרח והשיב תשובה.

משנה למלך

בשנת תרמ"ט ביקשוהו בני העיר דווינסק לעטרה לראשם, מכאן והילך - עד סוף ימיו ישב רבינו בדווינסק ומשם יצאה הוראה לכל בית ישראל, דווינסק, עיר גדולה לאלקים היתה, מאות ואלפי משפחות יהודיות דרו בה, ושני רבנים היו מכהנים בה האחד לעדת החסידים ורעהו למתנגדים, באותה תקופה שמש רבינו לרבם של החסידים שמש לעומתו כרבם של המתנגדים הגאון האדיר ר' מאיר שמחה - בעל ה'אור שמח' על הרמב"ם, כך זכתה העיר וישבו בתוכה משך כחצי יובל שני ארזי הלבנון שהאירו והאצילו מאורם והודם על כל סביבתם הקרובה והרחוקה.

בני העיר זכו לראות רבים מגדולי ישראל שעלו ובאו לפשוט בפני רבינו את ספיקותיהם בכל מקצועות התורה, סיפר הגאון רבי אהרן קוטלר כי בהיותו אברך צעיר תיכף לאחר ה'שבע ברכות' פגש הוא ברכבת את רבינו, כשניגש אליו ופרש בשלומו שאלו הגאון 'מה מעשיך?' ענה לו רבי אהרן 'בעל הבית אני, הורה לו רבינו לפתוח בדברי תורה והחל רבי אהרן להרצות בפניו 'מערכה' שלמה במסכת יבמות בדין זיקה [ידועה עומק עיונו המופלג של רבי אהרן במסכת זו], רבי אהרן אמר את המערכות במהלך ימי השבע ברכות אבל לרבינו אמר הכל בפחות משעה, כשסיים אמר לו רבינו 'נו, פארא בעל הבית איז דאס גאנץ גוט - בשביל בעל הבית, אמרת די טוב...' והעיד רבי אהרן על עצמו שהיו אלו השיעורים הטובים ביותר שלו...

עם העילויים והגאונים המופלגים שבדור התכתב רבינו רבות, אחד מהגאונים היותר מופלאים שבאותו הדור היה הגאון רבי מרדכי קאלינא, רבי מרדכי שגר פעם אגרת לרבינו ובה הערות על חיבורו של רבינו - צפנת פענח, רבינו השיבו בדברים משלו ונענה הגאון באגרת שנית כך נמשכו הדברים משך כמה שנים, תוך שמטיילים שני האריות לארכה ולרחבה של התורה, מאתיים ותשעים אגרות כתבו הם ונדפסו הם בקונטרס אחד בשם מכתבי תורה, וכל הרואה ישתומם מכח תורתו של רבינו.

המשך קורות חייו א"ה באדר השני הבעל"ט

אגרת שהשיב רבינו במענה לאחד שכתב אליו דברי הוצפה

כתב לו הגאון בזה הלשון: להבן תדל שי - שלום וברכה ובמהרה יהיה תלמידו של לחמן בר רסתק, ומאד אני תמה על החוצפה שלו שיש לי ח"ו גמרא אחרת, ועל זה צריך לנדוד אותו על הדיבור הזה שיצא מקולמוסו, בור, עם הארץ, כי באמת זה מחלוקת בירושלמי, אך לבור כמותו אסור לגלות רזי תורה, ע"י פסחים מט ע"ב. ע"כ לשון המכתב. 'בן תדל' הוא שמו של שוטה שבעולם - מוזכר בחולין (קלד). לחמן בר רסתק - שמו של רשע המובא במסכת עירובין (גג), ובפסחים מט: אי' ששה דברים נאמר בעם הארץ ואחד מהששה הוא דאין מגלים להם סוד [ברשי" שם דסוד היינו שום דבר סתר לפי שהולך רכיל ומגלה, אמנם יש מהראשונים שגרסו את הסוד בה"א הידיעה דהיינו רזי תורה] על כן כתב לו כי לא ישיבם מכיוון שנכנס בגדר 'עם הארץ' אור לגלות לו את הדבר שבקש לדעת - אלו הם כוונת דברי הגאון.

עובדות על הגאון מראגוטשוב זצוק"ל

שסיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שמעתי מחו"ז הגה"ק גאב"ד נאראל זצוק"ל ששמע מאחד שבבחרותו שזכה לשהות בבית הגאון כמה שבועות ושאל ממניו והיה עד ראייה ושמיעה לעובדות דלהלן, היה זה במוצאי אחד הימים טובים אחר שבמשך ימי חול המועד הצטברו על שולחנו של הרוגצ'ובר עשרות רבות של מכתבי תורה משואלים לרוב מכל קצויו תבל, הגאון עבר על כולם בזה אחר זה, והביט גם בצד השני לבדוק את כתובת השואל, אחר כך התחיל לכתוב תשובות לכל השואלים לפי סדר קריאת המכתבים וכתב על כל מכתב את שם השואל וכתובתו, בלא שהביט שוב במכתבי השאלה, הכל מתוך הזכרון הנורא והמבהיל שלו.

עוד סיפר אותו אחד, כי פעם השקיף הגאון מבעד החלון וראה בעל ואשה מבני העיר בגיל העמידה הבאים אליו, תיכף כשנכנסו אמר להם: 'נאר ניט יאגן' - רק לא למהר, והשתוממו הסובבים על המראה שהבין מיד על מה באו לשאול, נענה הגאון ואמר, מה לכם מתפללים, הלא להתחתן אינם באים כי הם כבר באים בימים, להתגרש גם לא - כי אז לא היו מגיעים ביחד, מובן מאילוי שבאו איפוא לשאול אודות הצעת שידוך לאחד מצאצאיהם, ועל זה אמרתי שלא ימהרו רק יפעלו בישוב הדעת.

עוד שמעתי מחו"ז הגה"צ הנ"ל, כי לעת חוליו האחרון של הגאון שכב בבית הרפואה בעיר המלוכה וויען, ונכנס לבקריו גאון אחד שהיה כהן, והרוגטשובר אמר לו שמרגיש שהוא במצב של גסיסה רח"ל, ופלפל עמו בדברי הרמב"ם (הל' ת"ת פ"א ה"ח) שהחייב ללמוד תורה הוא אפילו בשעת מיתה, וכך דברו השנים בלימוד עד שהרגיש האורח הכהן שהגיעה העת וחמק ונמלט משם ברגע האחרון.

עבודת האחדות

[ד]

תשובה עילאה ואחדות העולמות ביום השבת

בפרק זה נמשיך לעסוק בעבודת האחדות הנשגבה, אשר בה תיכון ותתייסד כל עבודת היהודי, כעת נדון ונבאר את עבודתנו בגילוי אחדותו ית' ביום השבת על ידי תשובה עילאה, וסגולת יום השבת להשפיע על נפשות ישראל להשיג שלימות אחדותו ית'. אף בתפלותיה מתעלה העולם בעליה על גבי עליה, כשמתפלה לתפלה מתעלים העולמות ועמהם עם בני ישראל שהם תכלית וחיות העולמות.

אותיות השם הגדול מתאחדים בשלמות כשבד' תפלות השבת מתתקנים ומתאחדים ד' אותיות שם הוי"ה, בתפלת ליל שבת - ה"א תחתונה הרומזת למלכות, שחרית של שבת קודש מתקנת את אות וא"ו שהוא נגד ששת המידות הראשונות המרמזים על אברי הגוף, מוסף הוא בה"א הראשונה שבאותיות השם הרומזת לספירת הבינה, ובמנחה בשבת קודש עידן רעוא דרעוין מתעלים אנו לתקן אות יו"ד וקוצה שבשם שהיא ספירת הכתר, הרי לנו שעל ידי עבודתנו ותפלתנו ביום השבת מאחדים ומייחדים אנו את שמו ית' בשלמות.

אמרו צדיקים, כי אצל רביה"ק מוהרמ"מ מוויטעפסק זי"ע בכל שבת היתה הרגשה כאילו מעולם לא היתה שבת ולעולם לא תהיה, וודאי שבמדרגתו לא נוכל להשיג אפילו שמץ, אך אם נתבונן הרי שבאמת כל שבת עבודה מיוחדת לה, כי אם ביום ברא ה' שמים וארץ נתן לנו כג' מאות אלף שבתות (בקיוב), הרי שכל שבת ושבת יש לה חלק באחדות הש"ת, חלק בשלמות השראת השכינה בעולם.

ומי שא"א לו בכל לילה עכ"פ לא יפחות מפעם א' כשבויע לפני יום השבת כנודע ליודעים שהשבת היא בחינת תשובה עילאה ושכ"ת אותיות תש"ב אנוש, כי בשבת היא עליות העולמות למקורם כו' וכפ"ט תפלות השבת.

אגרת התשובה פ"י

אכן כאמור [במאמר הקודם], עדיין לזכות להגיע לתשובה עילאה קשה עד מאד, על כן העניק לנו הבורא ברחמי אלהים יום השבת שבה הבריאה כולה מתרוממת ומתעלה לבורא ית', ומצד הבריאה נקל יותר להשיב את נפשו אל מקורה, סגולה זו מרומזת במילות 'זכור ושמור', זכור מורה על תשובה עילאה ושמור מורה על תשובה תתאה שמתקן האדם בימות החול על ידי עבודתו בפועל, וביום השביעי שבת לה' אלקיך הוא תשובה עילאה, שע"י קדושת השבת זוכים לשעבד כל הרצונות להשי"ת - שהשבת היא בחינת תשובה עילאה ושבת אותיות תש"ב אנוש.

בכל תפלות השבת מרמזים אנו למשה רבינו ע"ה, בליל שבת אומרים 'מזמור שיר ליום השבת' שזה ר"ת למשה, ביום השבת מזכירים ישמח משה במתנת חלקו, ובעלות המנחה מציינים מספר פעמים את פטירת משה רבינו מהימנא שבהאי רעוא איתקטר, אם באמירת צדקתך שהוא צידוק הדין על פטירת משה רבינו, וכן בניגון תפלת המנחה הנוגה במעט לזכר הסתלקותו, כי תפלות השבת כאמור הם עיקר עליית העולמות והכל הוא בכח ובזכות משה רבינו.

טעם לעליית העולמות ותשובה

עילאה על ידי משה רבינו

הטעם מדוע התעלות העולמות בשב"ק הוא דווקא בזכות משה רבינו, הוא ע"פ מדרש רבה (פקודי) על הפסוק איש אמונות רב ברכות, אתה מוצא כל מי שהוא נאמן הקב"ה מביא ברכות על ידיו, איש אמונות זה משה שהוא נאמנו של הקב"ה שנאמר בכל ביתי נאמן הוא. רב ברכות, בכל הדברים שהיה גזר עליהם היו מתברכים לפי שהוא נאמן, עכ"ל המדרש.

משל למה הדבר דומה לאיש אשר התברך בנכסיו מעניק סכום כסף לאיש אחר המתחנן בפניו לשבור רעבון עולליו, לא הופך האדם הנותן למציאות אחת עם המקבל, שכן בס"ה נכמרו רחמי עליו והעניק מכספו ע"מ להשקית את ליבו ההומה, ואם ישמע שהשתמש האיש בכסף לא למטרה

מכאן יובן מדוע התעלות העולמות הוא על ידי זכות משה, כשמתדבקים באורו של משה רבינו מהימנא זוכים ומשיגים כי 'אשתארת ביחודא דנהירו קדישא', ע"כ בליל שבת מסתופפים בצל הצדיק שהוא אתפשטותיה של משה שבכל דור - כי בשבת היא עליית העולמות למקורם.

אמירת פתח אליהו במנחה ערש"ק והוראתה באחדות השם

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחושבן. הנה אומרו דאנת הוא חד הוא כעין נתינת טעם דאנת, ומהו הנתינת טעם לדבריו הלא לא אמר מקורם שום דבר רק רבון עלמין, ואמרנו בזה עפ"י דנודע תיבת רבון הוא בנימטריא ד' מילואי השם הנכבד ב"ה היינו ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן בצידוף הוי"ה הכוללת כל העולמות [רבון בגימ' רנ"ח וד' השמות עם שם הוי"ה בגימ' רנ"ח]... ה' בעשיה הוא שם המייחד כל העולמות באחדות כא"ס ב"ה.

ומעתה תבין מה שאמר אליהו, 'רבון עלמין' - מה שאני מתאר אותך רבון עלמין ולא מלכא דעלמין וכיוצא בתארי ושכחי השם ב"ה, הוא משום - דאנת הוא חד ולא בחושבן - הגם שנחלקים העולמות ומשתלשלים זה מזה וככל עולם יש מילוי אחד מן השם הנכבד, עכ"ז היא אחדות פשוטה מוחלטת וכתוך כולם מאיר שם הוי"ה הכולל כל עלמין ועל ידי כן גם עולם העשיה מכון להתקשר עם הרצון העליון המאיר ומחיה את כל העולמות על ידי שם הקדוש הוי"ה ב"ה נשמת כל העולמות, על כן אני מתאר אותך רבון עלמין, כי בכל העולמות הוא מספר רבון' דהיינו ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן המחולקים בד' עולמות והוי"ה פשוטה המאחדת את הכל להורות דאנת הוא חד.

בני יששכר שערי השבתות מאמר ח אות יא

אם בכל ימות השבוע יש בקרבנו כל מיני רצונות, עיתים רצון לדבקות בהשי"ת ועיתים רח"ל לא, היינו משום שנמצאים אנו בעולם העשיה, עולם שמוסתר מאורו ית', אך בעשיית תשובה עילאה עם כניסת השבת, אזי משיבים אנו את ה"א התחתונה - המורה על עולם העשיה אל מקומה, תשובה אותיות 'תשובה', כי מאחדים ומשלימים אנו בין האות של עולם העשיה לשאר אותיות הוי"ה ב"ה. בקדושת השבת אשר בה זוכים לתשובה עילאה כאמור, מתבטלים כל רצונותינו הגשמיים ורצון אחד לנו - לפניו נעבוד ביראה ופחד! מאחדים אנו את הבריאה בתכלית השלמות - כגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד אוף הכי איהו אתייחדת לתתא ברזא דאחד.

יתכן לומר שעל כן נהגו רבוי"ק לומר מאמר קדוש זה בכניסת השבת, להורות לנו פנימיות עבודתנו ביום השבת שהיו לאחד ולקבץ את כל העולמות והנשמות אל מקורם העליון בתשובה עילאה, ועל ידי זמירות ותשבחות ועידון נפשנו בתענוגי עולם הזה דייקא להתוודע ולהגלות כי ביום זה אין עולם העשיה מגשם. כן הוא בכניסת השבת וכן בכל תפלות השבת וסעודותיה אשר כולם כאחד ענינם הוא לאחד ולקשר שמו יתברך בכל העולמות.

ע"פ 'ביאור על כנוונא' לרבינו הגה"ק מוהר"ש מבראדין זי"ע, דב"ק כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ליל שב"ק פ"י יתרו ש.ז. ולייל שב"ק פ"י פקודי תשס"א, ועוד.

לע"ג הרבנית החשובה הצדיקנית

מרת דבורה העניא בת הרה"ח חיים אליהו ע"ה גרינפלד

נלכ"ע ד' אדר א' ש.ז.

במיד

נראה אוד

באוד רבדי'ק מלעכוויטש קידיענע